

Fredningsnævnet for Vestsjælland
Tinggade 15
Postbox 130
4100 Ringsted

Ingemannsvej 61
DK 4200 Slagelse
Tel +45 5921 1700
Fax +45 5921 1810
CVR 29 98 46 03
info@gefion.nu
www.gefion.nu

Jyderup den 11. april 2008

Bemærkninger og indsigelse til forslag om fredning af Saltbæk Vig rejst af Danmarks Naturfredningsforening.

Fredningsnævnets j. nr. F 70/07.

Landboforeningen Gefion har den 13. februar 2008 modtaget et eksemplar af forslag til fredning af Saltbæk Vig og orientering om gennemførelse af et offentligt møde om forslaget i Kalundborg den 11. april 2008.

Samtlige berørte lodsejere har på Gefion's initiativ været indbudt til et møde for drøftelse af fredningsforslaget og de konsekvenser dette måtte have for lodsejerne. I mødet deltog 125 personer der repræsenterede over 70 berørte lodsejere.

De fremmødte lodsejere gav på en liste til kende at de ønskede at Landboforeningen Gefion repræsenterede dem ved dels en mundtlig udtalelse på mødet den 11/4 og dels ved et skriftligt indlæg.

De efterfølgende betragtninger udtrykker derfor lodsejernes og Landboforeningen Gefion's principielle og generelle holdning til det fremsatte forslag.

Sammenfatning af indsigelse

Det er lodsejernes og Gefion's klare holdning,

- at det fremsatte forslag til fredning af Saltbæk Vig overordnet er helt overflødigt og derfor skal afvises,
- at den ønskede åbning for offentlig adgang til området skal ske gennem en forhandling med lodsejerne inden for den nuværende fredning,
- at fredningsforslaget ikke er gennemarbejdet og fagligt konsekvensvurderet i forhold til de berørte lodsejere, samt
- at det fremsatte forslag er klart i strid med Danmarks nationale forpligtigelser i forhold til Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet.

Baggrund

Saltbæk Vig inden for landkanalerne er i dag omfattende af en fredning fra 1992. Området er på 2.661 ha og udpeget som både EF-habitatområde og EF-fuglebeskyttelsesområde. Denne fredning tilgodeser i stor udstrækning det man ønsker for området vedrørende beskyttelse og forbedring af natur og miljø.

Med det fremlagte forslag ønsker Danmarks Naturfredningsforening reelt 2 forhold tilgodeset. Dels åbning for offentlig adgang til området og dels udvidelse af fredningsområdet uden for landkanalerne med 2070 ha op til kote 2,5 m over normal vandstand.

Forslaget vil dermed inddrage op mod 150 nye lodsejere i det fredede område.

DN har foranlediget en forundersøgelse af forslaget gennemført af rådgivningsfirmaet COWI i efteråret 2005. Denne forundersøgelse behandler meget overraskende ikke en udvidelse med over 2000 ha og der foreligger derfor ikke nogen form for konsekvensvurdering af udvidelse, hverken overordnet eller i forhold til de enkelte lodsejere.

De foreslåede nye fredningsbestemmelser er med enkelte undtagelser en afskrift af de nuværende bestemmelser og er ikke afstemt med den foreslåede udvidelse.

Begrundelse for afvisningen af fredningsforslaget

Principielt og generelt

Fredningsforslaget bærer tydeligt præg af, at hovedformålet er åbning af området for offentlig adgang. Derudover benyttes lejligheden til at fremsætte forslag om en betydelig udvidelse, der omfatter store dyrkede arealer med almindelig landbrugsdrift, herunder anvendelse til husdyrproduktion. Begrundelse for udvidelsen er ønsket om forbedring af miljøtilstanden i Saltbæk Vigs vandmiljø gennem begrænsning af tilførsel af næringsstoffer, samt forbedret pleje af de nuværende naturtyper. Denne begrundelse er uden reel baggrund. DN's egen forundersøgelse påpeger, at der ikke tilføres vand og dermed næringsstoffer til vigen fra arealer uden for landkanalerne. Kun et mindre område ved Arnakkebugten, ca 35 ha, afvandes direkte til Vigen. Forundersøgelsen taler om tilførsel af vand fra Asmindrup- og Birkendegårdområdet. Dette er en fejltolkning, idet afvanding fra dette område ledes gennem Asmindrupløbet og Den Gule Flod direkte til Bregninge Å og dermed uden om vigen.

Udvidelse af fredningsområdet vil derfor ikke påvirke/mindske næringsstofftilførslen til Saltbæk Vig og dermed forbedre vandmiljøet.

Fredningsforslaget taler om en forbedring af plejen af de nuværende naturtyper inden for den nuværende fredning.

Det virker mere realistisk at fortsætte og intensivere det eksisterende naturplejearbejde i området, som bl.a. er gennemført på Store Vrøj via EU støttemidler. Store dele af området er allerede underlagt en fredning, der giver gode muligheder for, i samarbejde med de nuværende lodsejere, at gennemføre en hensigtsmæssig naturpleje og arealanvendelse, der bl.a. også kan tjene som "bufferzone" for næringsstof-udsivning fra højere, omkringliggende arealer uden for landkanalerne.

Plejemyndigheden kan gennemføre den ønskede pleje inden for de nuværende bestemmelser og der er derfor ikke behov for gennemførelse af det stillede forslag.

Udvidelsen af den nuværende fredning begrundes også med en mulighed for i en meget usikker fremtid at åben for digerne og øge vandstanden i Vigen til kote 0.

I materialet fra naturfredningsforeningen beskrives et paradoks med hensyn til udpegningsgrundlaget for Saltbæk Vig, bl.a. i forhold til EU's Habitatsdirektiv. Det skal nævnes at der er præcedens for at det udpegede område ikke nødvendigvis skal henføres til én naturtype, i dette tilfælde kystlagune, men at de udpegede områder i høj grad skal danne et sammenhængende geografisk og økologisk område. For Saltbæk Vig er naturværdierne ikke udelukkende tilknyttet kystlaguner, som f.eks. er en fremherskende naturtype på Store Vrøj. En lang række af de interessante plantesamfund og

fuglelokaliteter er tilknyttet de ekstensiv græssede engområder i selve Saltbæk Vig området, der ligeledes indeholder en række naturtyper og arter der understøtter udpegningen som EF-Habitats- og Fuglebeskyttelsesområde.

Ideen om at bryde digerne og sende saltvand ind i Saltbæk Vig danner måske om mange år en større grad af kystlagune, men de nuværende naturområder indenfor inddæmningen vil forsvinde. Hypotesen om, at bl.a. plantesamfundene vil genskabes på højere, bagvedliggende arealer er en risikabel teori. Plantesamfundene, herunder en række sjældne og sårbare arter, er så specifikke i deres krav til jordbund, næringsindhold og fugtighed, at det vil være forbundet med stor risiko blot at formode at samfundene vil "vandre" op efterhånden som vandstanden i Saltbæk Vig vil stige pga. indledning af saltvand. Der er tale om en meget sårbar og hårfin økologiske balance som ødelægges når man forsøger at "manipulere" med sådanne kystnære økologiske systemer.

Det er rigtigt at Saltbæk Vig er et kulturlandskab dannet i nyere tid under påvirkning af menneskelige aktiviteter. Mange af områdets enestående naturværdier, bl.a. en række af de sjældne plantesamfund, er imidlertid direkte afhængige af denne menneskelige påvirkning (afgræsning og pleje mv.) og danne ligeledes grundlaget for habitatudpegningen.

Områdets internationale Natura 2000 udpegning forpligter nationalt til en beskyttelse og fredningsforslagets åbning af digerne vil derfor være i klar strid med denne forpligtigelse.

Det fremsatte forslag til udvidelse af fredning og de tilhørende bestemmelser er meget diffuse og konsekvensen for især lodsejere med dyrket landbrugsareal er helt ugennemskuelig. Der er f.eks. ikke redegjort for effekten ved sløjfning af dræn, hverken inden for eller uden for den foreslåede fredningsgrænse. Sløjfning af dræn vil mange steder have en afledt effekt langt uden for fredningsgrænsen.

Der tales om mulighed for naturgenopretning, men der er ikke lagt op til konkrete mål og konkrete handlinger for at nå dette.

Det skal bemærkes at det nye fredningsområde ikke er bevaringsværdigt i forhold til den natur der er tilstede i dag. Ønsket om at skabe et nyt internationalt naturområde fra kote 0 til 2,5 kræver et urimeligt stort indsats og restriktioner i forhold til den nuværende landbrugsdrift. Der er i bestemmelserne ikke givet faste rammer for at naturen kan sprede sig til arealet, kun hensigtserklæringer. Dermed er der ingen garanti for at naturen kan sprede sig til de nye arealer.

I forslaget er der heller ikke redegjort for hvad en fremtidig vandstand i kote 0 vil få for de nærmestliggende boliger. I de senere år er der set højvandstande i Sejerø Bugt og Storebælt på over 1,5 m over daglig vande. Effekten af en sådan hændelse i området mangler at blive belyst. Der er ligeledes heller ikke set på en mulig afledt effekt på de store indvindinger af drikkevand til Kalundborg der finder sted i Viskinge-Kaldred-Bregningeområdet.

Generelt er det stillede fredningsforslag så fuld af hensigtserklæringer om en ønsket tilstand i en uvis fremtid at det alene af den grund bør afvises.

Det skal ligeledes bemærkes, at en ændring af vandstand og afvandingsforhold i området forårsaget af en beslutning om gennembrydning af digerne vil kræve en behandling efter Vandløbsloven. Dette indebærer en præcis beskrivelse af effekten og dermed opgørelse af konkret tab hos de berørte lods- ejere.

Specifikke bemærkninger til fredningsbestemmelserne

De enkelte fredningsbestemmelser er på en lang række punkter meget uklare og modsatrettede. Der anvendes ordvalg som "...eventuel genskabelse...", "...hvis...", "...tilstræbes.." eller "...ikke til hindring for...".

Det er rimeligt at forlange, at de fastsatte bestemmelser skal være præcise og konkrete og ikke formuleres som hvis og måske bestemmelser der mere har karakter af hensigtserklæringer.

Konkret til de enkelte bestemmelser skal bemærkes følgende:

§ 1. Der er oplyst en række formål med fredningsforslaget.

Offentlig adgang, forbedring af vandmiljøet, bevare og forbedre leveduligheder og grundlaget for naturpleje er imidlertid dækket ind af reglerne i Naturbeskyttelsesloven og den nuværende fredning. Et nyt forslag er derfor unødvendigt.

Et formål om at sikre områdets rekreative kvaliteter strider imod bestemmelserne i Naturbeskyttelsesloven, EF-Habitatdirektivet og de nuværende fredningsbestemmelser.

Sikre områdets landskabelige kvaliteter og forhindre bebyggelse og terrænændringer er uforståelige som formål og er ikke nærmere begrundet.

Sikring af en gunstig bevaringsstatus inden for Natura 2000 udpegninger er dækket gennem EU's Natura 2000 direktiver og af Naturbeskyttelsesloven.

Såfremt formålet med det nye fredningsforslag ikke bliver mere konkret er det derfor overflødigt. Den ønskede tilstand kan opnås med den nuværende lovgivning og bestemmelser.

§ 2: Genskabelse af Saltbæk Vig som saltvandsvig med naturlig vandstand er i direkte strid med § 1 der taler om "- at bevare og forbedre levedulighederne for det vilde plante- og dyreliv..., samt - at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som de internationale beskyttelsesområder...".

Bestemmelsen om udpegning som naturgenopretningsområde kan kun accepteres såfremt det offentlige går ind og ud fra almindelig dagspris i området køber arealerne til formålet.

§ 3. Bestemmelserne i denne § er helt uacceptable og alt for vidtgående for lodsejerne. Det gælder især begrænsning af terrænændringer, byggeri, campingvogne. Udvidelse af fredningsområdet omfatter mange bygningsparceller. I forslaget er ikke redegjort for formålet med at pålægge restriktioner i forbindelse med nyt byggeri da sådanne ikke påvirker naturen.

Dele af bestemmelserne er ligeledes i strid med § 1.

§ 4. I det udvidede fredningsområde er der en del større og mindre skovarealer. Bestemmelserne om begrænsning i økonomisk optimal skovdrift er derfor uacceptabel og fastholdes denne giver det anledning til store erstatningskrav.

Forbud mod plantning af juletræer og pyntegrønt kan heller ikke accepteres. Her er tale om afgrøder på linie med andre landbrugsafgrøder på dyrkede arealer og indgår på lige fod i det optimerede plantevalg på den enkelte ejendom. Der mangler ligeledes en begrundelse for at disse afgrøder udelades.

§ 6. Igen bestemmelser der har karakter af hensigtserklæringer, hvoraf nogle skal besluttes efter bestemmelser i Vandløbsloven. En gennemførelse af de nævnte hensigter vil udløse store erstat-

ningskrav og få konsekvens ud over fredningsgrænsen. Her er ligeledes uoverensstemmelse med § 1.

§ 8. Forbud mod udsætning af vildt er helt uacceptabelt. I det nye fredningsområde er der på mange af de berørte ejendomme store jagtinteresser der bidrager væsentligt til driftsøkonomien. Et sådant forbud vil derfor give store økonomiske tab.

§ 9. Såfremt der ønskes anlagt nye veje og stier i området vil det kræve en konkret forhandling med de berørte lodsejere og kan alene gennemføres på baggrund af fuld erstatning.

§ 11. Denne bestemmelse forekommer overflødig da der allerede findes sådanne restriktioner i Naturbeskyttelsesloven.

§ 12. Bestemmelsen om forkøbsret til arealerne er helt uacceptabel og skal helt sløjfes. Det er uhørt at der i sådanne bestemmelser gives forkøbsret til arealer inden for fredningen, ikke mindst når der tales om almennyttige fonde og lign.

Vi er ikke vidende om at der findes hjemmel til et sådant krav. Enten må man beslutte ekspropriation mod fuld erstatning eller glemme dette krav.

Projektets økonomi

I det fremsatte forslag til fredning er der opstillet et overslag over omkostningerne.

Disse er samlet opgjort til 8.7 mil. kr.

Det svarer i gennemsnit til ca. kr. 4.200 kr. pr ha fordelt på den foreslåede udvidelse.

For det samlede fredningsområde svarer beløbet til under kr. 1.900 pr ha.

Et sådant overslag er helt uden forhold til de reelle tab og omkostninger de berørte lodsejere udsættes for.

De i budgetoverslaget nævnte takster er helt utilstrækkelige og de arealstørrelser der er lagt til grund for beregningerne forekommer grebet ud af luften.

Gennemføres forslaget som det foreligger mangler også afsætning af beløb til f.eks. erstatningsjord til berørte lodsejere, økonomisk dækning af afledt effekt uden for fredningsområdet etc.

Såfremt Fredningsnævnet mod forventning beslutter at der skal gennemføres en supplerende fredning i en eller anden form vil vi anmode om at der først foretages en behandling af fredningen indhold og afgrænsning. Der ønskes på dette grundlag en foreløbig tilkendegivelse om disse forhold. Derefter ønsker vi en frist til at fremsætte konkrete erstatningskrav på det besluttede grundlag.

Det skal ligeledes bemærkes at der i budgetoverslaget ikke er sat midler af til dækning af lodsejernes omkostninger til konsulenter og andre rådgivere.

Afslutning

Lodsejerne og Landboforeningen Gefion finder det fremsatte forslag til ny fredning af Saltbæk Vig totalt overflødig og reelt ubegrundet.

Danmarks Naturfredningsforening har med fremsættelse af forslaget ikke vist en overordnet ansvarlighed over for en sådan opgave. Det havde gjort forslaget mere forståeligt såfremt den udarbejdede forundersøgelse også havde forholdt sig til en udvidelse af det nuværende fredningsområde og baggrunden for ønsket om en sådan udvidelse. En sådan vurdering havde med stor sikkerhed også fast-

slået, at ændring af Saltbæk Vig lukkede område til en saltvandslagune i kote 0 vil være i strid med EU's Natura 2000 direktiver og dermed uacceptabelt.

Fredningsnævnet bør derfor straks afvise det fremsatte forslag og opfordre til en dialog med lods-ejerne inden for den nuværende fredning til at sikre en eventuel adgang til Saltbæk Vigs enestående flora og fauna.

Beslutter Fredningsnævnet efter det offentlige møde den 11/4 at gennemføre de annoncerede lods-ejermøder de følgende fredage i løbet af sommeren ønsker Gefion at få tilsendt planen for disse møder. Dermed har vi sammen med de enkelte lodsejere mulighed for at planlægge en deltagelse som bisidder.

Derudover er Landboforeningen Gefion til rådighed for Fredningsnævnet hvis der viser sig behov for faglige oplysninger eller andet i den konkrete sag.

Med venlig hilsen

Svend Eriksen
Viceformand
Landboforeningen Gefion

Mogens Fabrin
Lodsejerrepræsentant
Mindegårdsvej 11. 4470 Svebølle

/ Søren Christiansen
Erhvervspolitisk konsulent
Erhvervspolitisk afdeling
Landboforeningen Gefion
Elmegården 2, 4450 Jyderup
Mail: sc@gefion.nu